

N. MOSPAN
Kyiv

A CONCEPT «COMPETENCE» AND «COMPETENCY» IN EUROPEAN AND AMERICAN PEDAGOGICAL SPACE

The policy of integration of higher education in Ukraine in the European Higher Education Area requires a clear interpretation and understanding of English pedagogical terminology and its adaptation to the national scientific area. The article analyzes the interpretation of basic concepts of «competence» and «competency» in European and American pedagogical discourse. The works of EU and USA scientists serve the material of our study. The analysis shows that in the EU scientific pedagogical area the term «competence» is commonly used, while the theory of «competency» comes from the USA. The term «competency» is considered to be more detailed or advanced expression. Ambiguity in interpretation of these concepts demonstrates the shortcomings of concept of «competence» in pedagogical practice.

Key words: competence, higher education, knowledge, skills, term

Н. В. МОСЬПАН
г. Киев

ПОНЯТИЯ «COMPETENCE» И «COMPETENCY» В ЕВРОПЕЙСКОМ И АМЕРИКАНСКОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Политика интеграции системы высшего образования Украины в Европейском пространстве высшего образования требует четкого толкования и понимания англоязычной педагогической терминологии и ее адаптации к отечественному научному пространству. В статье представлен анализ толкования базовых понятий «competence» и «competency» в Европейском и американском педагогическом дискурсе. Материалом нашего исследования служат работы ученых ЕС и США. Анализ показал, что в научном педагогическом дискурсе ЕС широко используют термин «competence», тогда как теория «competency» происходит из США. Термин «competency» считают более точным, или просто современным выражением. Неоднозначность толкования этих понятий свидетельствует о несовершенстве концепции «competence» в педагогической практике.

Ключевые слова: высшее образование, знание, компетенция, навыки, термин

Стаття надійшла до редколегії 18.10.2015

УДК 37+23/28+342.841+347.63

В. І. МУСІЄНКО-РЕПСЬКА
м. Одеса

ФЕНОМЕН «НАСИ́ЛЬСТВО-НЕНАСИ́ЛЬСТВО» В ХРИСТИЯНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті розглянуто сутність феномена «наси́льство-ненаси́льство» у світському й християнському розумінні. Розкрито шляхи виховання ненаси́льствау дітей за біблійськими заповідями.

Ключові слова: наси́льство, ненаси́льство, християнська педагогіка, етика, заповіді Абсолют, Бог, Любов, Доброта.

Друга половина ХХ ст. залишило нам у спадок, за словами А. М. Богуш, цілу низку негативних явищ, які не могли спокійно обійти наковці, з-поміж них і феномен «наси́льство» (А. Богуш, Н. Гончарова, А. Гусейнов, Х. Госс-Майер, О. Должиков, Ф. Думко, А. Зеленський, К. Ігошев та ін.) [2]. Особливо актуалізувалася проблема «наси́льства» на сучасному етапі зумовлені подіями на Сході України, в Сирії та інших країнах. На разі сучасна преса рясніє такими фразами, як «наси́льство у світі», «наси́льство в суспільстві», «наси́ль-

ство в сім'ї», «психологія наси́льства», «етика ненаси́льства», «педагогіка миру і ненаси́льства». Визначимо, що за останні роки виросло покоління молоді виховане на прикладах щоденної демонстрації жахливого мистецтва наси́льства: це телебачення, це відео, фільми, лави художньої макулатури [1].

З'ясуємо сутність феномена «наси́льство». За Юридичним енциклопедичним словником, наси́льство: «це фізичний, чи психічний вплив однієї людини на іншу, що порушує гарантоване право конституції на особи-

сту недоторканість у фізичному чи психічному смислах» [10, 187]. Х. Госс-Майєр розглядає насильство як силу, що завдає збитки людського життя в його різноманітних проявах; вона руйнує, принижує, експлуатує, насилує людську природу і життя [5, 224], «воно міститься у страхі бути відхиленням, втратити певні блага, цінності, а можливо й саме життя; цей страх створює образи ворога, провокує насильство стосовно інших» [7, 6]. Насильство виступає в різних видах, формах і ступенях прояву: фізичне, психічне, соціальне, економічне, культурне, релігійне, сімейне, дитяче, державне тощо [3].

За філософською енциклопедією, насильство – це «застосування певною соціальною групою різних» (аж до озброєних впливів, форм примусу стосовно інших соціальних груп з метою набуття тих чи тих прав і ювілів) [8, 401]. Під насильством А. Гусейнов розуміє «будь-яке приниження людини, все, що вражає фізичні і духовні потенції людини, заважає їй оволодіти реально заданою можливістю особистісного розвитку...», як пряме застосування сили чи погрози такого застосування: вбивство, шантаж, тортури і т. ін. [11, 15]. За словами А. Гусейнова, насильство є «певним типом відносин між людьми, коли багато одних купується ціною страждань інших, задля цього використовується сила і прямий примус... та насильницькі дії, що здійснюються у просторі свободної волі і підлягають моральній санкції» [11, 15].

Антиподом насильства, за словами Ф. Думка, є ненасильство [3].

Ненасильство Х. Госс-Майєр, розглядає як систему особистісних і міжнародних змін, що засновані на здатності істини і любові долати несправедливість. Вона стверджує життя людини як найвищу чинну цінність, що повинна користуватися повагою без усіляких виключень; вона спрямована на досягнення справедливості і можливості примирення; на звільнення пригніченого і того, хто пригнічує з допомогою переконання, морального тиску і різних форм ненасильницького опору [10, 224].

Шляхом ненасильства, за словами Р. Апресяна, висловлюється повага до автономії особистості, натомість існуванням не-

насильства ще не забезпечується піклування про особистість, сприяння її вдосконаленню. За словами автора, щоб ненасильство дієвим стало воно повинно бути підтримано духовно-моральними принципами і з-поміж них, стрижневими принципами духовності-милосердя і милосердної любові [10, 64].

Шляхи подолання насильства визначає Книга Життя у 10 заповідях, які при комуністичному режимі, слугували підґрунтям Кодексу комуністичного виховання.

Зазначимо, що першим найголовнішим принципом релігії є сповідання особистісного, духовного Начала – Бога, який є першопричиною буття на Землі, в тому числі і Людини. За християнським ученням, «Бог є Любов» [3].

За християнським учінням, витоками існування Людини на Землі є прямий антипод насильства – Любов, всеохоплююча Любов: Любов до Бога, любов до ближнього, Любов до себе, до довкілля. Бог створив людину для Любові, для «благоденства в Ньому, через живе спілкування з ним» [3]. Бог є кінцева мета духовних прагнень людини. Бог дав людині в Дусі свідомість і свободу не задля того, щоб вона запорозумілась і стала своєвільною, а задля того, щоб вона свідомо і водночас у свободі прямувала до єдиної кінцевої мети – стати духовно вихованою людиною. За таких умов людина перебуває у Бозі, а Бог перебуває у ній. Саме таким і був початковий стан людини. Щоб люди були вірними Богу і змогли прожити життя саме таким чином, за велінням Бога, він дав їм заповідь, у якій вперше подано слово з негативним відтінком, а саме: «не вкушати плоди від єдиного дерева, «древа пізнання Добра і Зла».

Якщо людина недотримується цієї заповіді, тоді такою людиною починає керувати не високоморальна свідомість, не духовне начало, а «зла воля», що формує відповідну злочинну поведінку, яка для певної категорії людей стає образом життя, і звісно, сіє зло, насильство, несе за собою біду.

Християнська педагогіка повертає нас до обличчям до дитини, до її виховання, адже саме дорослі повинні відкривати для дитини світ, духовності, від цього і буде залежати її духовний розвиток. За святим учінням, дити-

на «народжується» з першородним гріхом, прабатьківським, який від Адама перейшов на все людське єство. Апостол Іоан Богослов писав: «Якщо ми говоримо, що не маємо гріха, – ми обдурюємо самих себе і істини у нас немає» [3].

Одним із шляхів є виховання духовності за християнською педагогікою є «обоження» дитини (на відміну від поняття «розвиток»), духа, душі і тіла. Православна педагогіка першочергове місце відводить Духу, який дитина з допомогою батьків повинна відкрити в собі, усвідомити в собі «духовне начало». Головне у вихованні, «розбудити духовне начало в дитячому інстинкті, зміцнити в ній духовність інстинкту, привчити до почуття відповідальності» [5, 385]. Якщо цього не зробити в дитинстві, то в дорослому віці дитина неминуче прийде до гріха, зла в усіх його проявах.

Людина визначається тим, за словами І. Ільїна, що вона любить і як вона любить. Задля цього потрібно знайти шлях до духовного життя, те, що надає життю вищий смисл. Одна дитина знайде це в природі, інша – в мистецтві, третя – у глибині свого серця, четверта – в релігійному спогляданні. Важливо, щоб це було зроблено в ранньому дитинстві, а дорослий повинен допомогти дитині в цьому. Дотично цього можна образно сказати: «Перший промінчик сонця повинен осяяти дитячу колиску, тільки тоді малюк, стане «сонячною дитиною, а дорослий понесе через все життя «осяяне, промінисте серце» [9, 429].

У перші роки життя немовляти перед батьками стоїть відповідальне завдання осяяти дитячу душу променем Божественної благодаті, Краси, Добра, Любові і радості. Зробити це, вчить християнська педагогіка, потрібно якомога раніше, поки вона ще нічого не знає ні про зло, ні про насильство, коли її душа, ще не випробовувала суворості, природи, жорстокості людей, коли вона наповнена ще довірою і чистотою. Якомога раніше дитину потрібно навчити прагнути Добра, творити Добро, уникати і соромитися Зла, адже «Добро – все позитивне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям; благо, по-

зитив; протилежне злу, лиху; це добра корисна справа, вчинок; це виховання на основі законів справедливості» [6, 82]. У християнській літературі Добро і Любов виступає у вигляді Бога, Зло – Сатани, Люцефера.

У народній педагогіці поняття Добро пов'язувалося з такими вживаними категоріями, як людина, рід, діло, розум, доля, душа, серце, мир. У стародавніх іменах Доброслав, Добромисл теж не випадково є перша частина. Називаючи так дітей, батьки вірили, що в їхньому житті буде панувати Добро.

Зазначимо, що кінцевою метою християнської педагогіки, є звернення дитини до Бога (Добра, Любові): «Отче, я – твій вірний і благодатний син...». Така людина в майбутньому утвердить себе в духовності, яка не зможе вчинити Зло, Насильство, виявити жорстокість.

У заповідях «Не вбивай» і «Полюби ближнього як самого себе» висловлення шлях до гуманізації виховання, подолання будь-яких проявів насильства, формування людини, яка буде чинити Добро.

Отже, нам залишається реалізувати ці настанови і у світському, і у сімейному, і у релігійному вихованні дітей хоча б у третьому тисячолітті.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Уроки духовності дітям / Алла Богуш, Віра Сучок. – Одеса, 2005.
2. Богуш А. Педагогічні роздуми / А. М. Богуш. – Запоріжжя, 1996.
3. Думко Ф. К. Підготовка курсантів до роботи з неблагополучними сім'ями / Ф. К. Думко. – Одеса, 2002.
4. Затворник Ф. Что есть духовная жизнь и как на нее настроится? / Ф. Затворник. – М.: Правило серы, 1997.
5. Ильин И. О. Собрание соч. / И. О. Ильин. – Т. 3. – М., 1992.
6. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х т. – Т. 1. – К.: Аконтіт, 1999.
7. Потапенко О. І. Шкільний словник з українознавства. / І. О. Потапенко, В. І. Кузьмінко. – К.: Укр. письменник, 1994.
8. Философская энциклопедия. – М.: Сов. энциклопедия, 1965.
9. Шестун Е. Православная педагогіка / Е. Шестун. – Самара, 1998.
10. Етика ненасилія / Под ред. А. А. Гусейнова. – М., 1991.
11. Юридический энциклопедический словарь. – М., 1997.

V. MUSIENKO-REPSKAYA
Odessa

PHENOMENON OF «VIOLENCE-NONVIOLENCE» IN CHRISTIAN PEDAGOGIES

The article gives the characteristics of the phenomenon of «violence-nonviolence» in the secular and Christian sense; describes the social conditions of modern society, contributing to an increase in violence: in the world, in society, in a country family in connection with the events in the east of Ukraine, Syria and other countries.

Violence is defined as the physical and mental impact one person to another in violation of the Constitution guaranteed the right to personal integrity in physical and mental sense. Violence appears in different forms, shapes and degrees of manifestation. Antipode violence advocates non-violence: respect for the autonomy of the individual; assertion of human life as the highest value; taking care of the individual, his dignity.

Ways of overcoming violence has positioned the Book of Life – the Bible, in the commandments of God. Program of spiritual education of children-education of love, goodness, truth, beauty.

Key words: violence, nonviolence, Christian pedagogy, ethic commandments, God, the Absolute Love and Compassion.

В. И. МУСИЕНКО-РЕПСКАЯ
г. Одесса

ФЕНОМЕН «НАСИЛИЕ-НЕНАСИЛИЕ» В ХРИСТИАНСКОЙ ПЕДАГОГИКЕ

В статье дана характеристика феномена «насилие-ненасилие» в светском и христианском понимании; описано социальные условия современного общества, способствующие активизации насилия: в мире, в обществе, в стране, в семье в связи с событиями на Востоке Украины, в Сирии и других странах.

Насилие определяют как физическое и психическое влияние одного человека на другого, нарушающие гарантированное право конституции на личную неприкосновенность в физическом и психическом смысле. Насилие выступает в различных видах, формах и степени проявления. Антиподом насилия выступает ненасилие: уважение к автономии личности; утверждение жизни человека как высшей ценности; забота о личности, ее достоинства.

Пути преодоления насилия позиционирует Книга Жизни – Библия, в заповедях Господа Бога. Программе духовного воспитания детей – воспитания Любви, Добра, Истины, Красоты.

Ключевые слова: насилие, ненасилие, христианская педагогика, этика, заповеди, Бог, Абсолют, Любовь, Доброта.

Стаття надійшла до редколегії 10.10.2015

УДК 821.161.2:371.32

О. Д. МХИТАРЯН
м. Николаїв
Olga-mhitaryan@yandex.ru

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ ПІДЛІТКІВ ІЗ НИЗЬКИМ РІВНЕМ УСПІШНОСТІ

У статті висвітлено дидактичні умови оптимізації пізнавального процесу учнів основної школи з низьким рівнем літературного розвитку. З'ясовано суть поняття «оптимізація навчання» та його домінуючі характеристики: ознаки, критерії, етапи дій вчителя. У ході екстраполяції означеної ідеї на процес корегованого навчання літератури встановлено доцільність діагностування навченості учнів, гуманізації й індивідуалізації педагогічних впливів та технологізації їхнього навчання шляхом проектування словесником системи корекційно-розвивальної роботи.

Ключові слова: оптимізація навчання, учні 5–6-х класів із низьким рівнем успішності, кореговане навчання української літератури, дидактичні умови.

Сучасна вітчизняна освіта все більше набуває особистісно зорієнтованого характеру, спрямовуючись на формування нового покоління особистостей із високою гуманітарною

культурою і громадянською відповідальністю, здатних до конкурентоспроможного функціонування в умовах сучасного багатофакторного інформаційного простору. Засобами